

UCHWAŁA NR X/82/25
RADY GMINY BORZYTUCHOM

z dnia 24 czerwca 2025 r.

**w sprawie przyjęcia „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług
Społecznych Gminy Borzytuchom na lata 2025-2032”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2024.1465 t.j. ze zm.), art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2024.1283 t.j. ze zm.) oraz uchwały nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) (M.P.2022.767),

Rada Gminy Borzytuchom uchwala co następuje:

§1

Przyjmuje się „Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Borzytuchom na lata 2025-2032”, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Borzytuchom.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Maciej Lisowski

Uzasadnienie

do Uchwały Nr X/82/25 Rady Gminy Borzytuchom z dnia 24 czerwca 2025 r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Borzytuchom na lata 2025-2032”

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy należy podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej (art. 110 ust. 10 tej ustawy).

Obecnie ważnym kierunkiem rozwoju i zmian w polityce społecznej jest proces deinstytucjonalizacji usług społecznych, który został zdefiniowany w dokumencie, którym jest Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035r.), przyjęta uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 roku.

Deinstytucjonalizacja jest odejściem od systemowego podejścia do usług społecznych. Z jednej strony wymaga to rozwoju świadczonych usług w lokalnej społeczności, z drugiej – ograniczenia usług w ramach opieki instytucjonalnej. Warto wskazać, że niezależne życie rozumiane jest nie jako samowystarczalność czy zdolność do samodzielnego wykonywania czynności, ale jako możliwość dokonywania niezależnych wyborów i decyzji odnośnie miejsca zamieszkania czy sposobu organizacji codziennego życia. Natomiast mówiąc o deinstytucjonalizacji, mamy na myśli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wdrażanie jej założeń będzie wiązało się z przyznaniem priorytetu usługom społecznym realizowanym w społeczności lokalnej przed usługami o charakterze stacjonarnym, rozwojem usług zindywidualizowanych, w tym profilaktycznych, wpływających na zmniejszenie konieczności obejmowania osób opieką instytucjonalną, rozwojem różnych form mieszkalnictwa, a także wykorzystaniem potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet nowych usług środowiskowych.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Borzytuchom na lata 2025-2032 powstał w odpowiedzi na współczesne wyzwania w obszarze polityki społecznej i powiązane są z potrzebami wynikającymi z takich procesów jak: zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa, zmiany w strukturze rodzin, przeobrażenia rynku pracy, wzrost liczby osób o szczególnych potrzebach i z niepełnosprawnością, ryzyka socjalne, kryzysy personalne rodzinne, a także zapotrzebowanie na kompetencje i kwalifikacje.

Mając na uwadze powyższe podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione i konieczne.

**LOKALNY PLAN
DEINSTYTUCJONALIZACJI
I ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH
GMINY BORZYTUCHOM
NA LATA 2025-2032**

Borzytuchom 2025

Spis treści

WPROWADZENIE	3
I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	5
1. Zwięzła charakterystyka Gminy Borzytuchom	5
2. Problemy i wyzwania społeczne na terenie gminy	8
2.1.1 Osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze	9
2.1.2 Osoby kryzysie bezdomności	14
2.1.3 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	15
2.1.4 Dzieci i rodziny.	16
3. Podstawowe zasoby Gminy Borzytuchom do wykorzystania przy realizacji usług	19
II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	26
1. Planowane cele i działania, źródła finansowania, rezultaty	26
III MONITORING I EWALUACJA	31

I. WPROWADZENIE

Deinstytucjonalizacja, to długofalowy proces przejścia od opieki zdominowanej przez pomoc instytucjonalną do zintegrowanych i zindywidualizowanych usług świadczonych przede wszystkim w miejscu zamieszkania, przy zaangażowaniu zasobów społeczności lokalnej. Proces ten wymaga rozwoju usług społecznych oraz przeniesienia zasobów z poziomu instytucjonalnego na lokalny. Dopiero zapewnienie wystarczającej dostępności do usług świadczonych na poziomie społeczności lokalnej pozwoli rozpocząć stopniowe ograniczanie usług w ramach opieki instytucjonalnej.

Usługi społeczne są jednym z najważniejszych komponentów realizowanych polityk publicznych państwa. Stanowią one odpowiedź na wyzwania społeczne i powiązane są z potrzebami wynikającymi z takich procesów jak: zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa, zmiany w strukturze rodzin, przeobrażenia rynku pracy, wzrost liczby osób o szczególnych potrzebach i z niepełnosprawnością, ryzyka socjalne, kryzysy personalne rodzinne, a także zapotrzebowanie na kompetencje i kwalifikacje. Usługi w zakresie wsparcia społecznego, profilaktyki i zdrowia powinny być dostępne dla każdej osoby, która może ich potrzebować. Warunek ten w szczególny sposób dotyczy osób z grup zagrożonych wykluczeniem, takich jak: osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysach: psychicznym, bezdomności, uzależnienia i przemocy, a także rodziny, w tym dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej.

Świadczenie usług w społeczności lokalnej ma na celu utrzymanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich, zapobieganie odizolowaniu od nich oraz umożliwienie prowadzenia niezależnego życia w środowisku lokalnym. Deinstytucjonalizacja stanowi istotne wyzwanie ze względu na aktualny stan publicznych usług środowiskowych, które wciąż są za mało intensywne, docierają jeszcze do niewielkiego odsetka osób niesamodzielnych, są zbyt rozproszone lub brak jest zasobów, by móc realizować je na wyższym poziomie.

Usługi społeczne, co do zasady adresowane są wszystkim, jednak w sposób szczególny dedykowane są osobom/ grupom osób narażonych na doświadczanie wykluczenia społecznego i/lub dyskryminację, wśród których wskazano: (1) rodzinę – dzieci, (2) osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze (3) osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym, (4) osoby w kryzysie bezdomności.

Usługi zdrowotne należy rozpatrywać w kontekście potencjalnych nierówności zdrowotnych, na które narażone mogą być wymienione wyżej grupy osób. Stan zdrowia jest bowiem silnie związany ze statusem społeczno-ekonomicznym. Czynniki takie jak wykształcenie, status materialny, stan rodziny, miejsce zamieszkania, umiejętność korzystania oraz dostęp do urządzeń technologicznych,

możliwość samodzielnego przemieszczania mogą istotnie wpływać na dostęp do świadczeń zdrowotnych. Ujęcie usług społecznych, uzupełnionych usługami zdrowotnymi ma za zadanie zwiększyć skuteczność wsparcia na poziomie lokalnym.

Niniejszy dokument powstał w związku ze zmianami jakie konieczne są do wdrożenia przez samorządy w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Celem Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych (LPDI) dla gminy Borzytuchom jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu gminy, zarówno w zakresie koniecznych interwencji a także podjęcia działań o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. ZWIEŻŁA CHARAKTERYSTYKA GMINY BORZYTUCHOM

Gmina Borzytuchom zajmuje powierzchnię 10857 ha (109 km²). Dominującą formą użytkowania terenu są lasy, które zajmują ponad 50% powierzchni oraz użytki rolne, które stanowią 40% powierzchni gminy. Nieco ponad 2% terenu zajmują wody. Około 40% powierzchni gminy leży na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”. W 8 sołectwach gminy zamieszkuje 3590 osób, z których 50,22% stanowią mężczyźni. Gęstość zaludnienia wynosi ponad 32 osoby na km². W roku 2024 liczba mieszkańców gminy wzrosła o 64 osoby (1,80%). W gminie urodziło się 51 dzieci, co stanowi wzrost o 21,4 % w stosunku do roku poprzedniego. Zarejestrowano 28 zgonów. Związek małżeński zawarło 28 par, w tym 13 to śluby konkordatowe, a spośród 15 cywilnych, 11 zawartych zostało w plenerze. Ogółem sporządzono 32 Akty Stanu Cywilnego oraz wydano 268 odpisów tych aktów. Wydano 310 dowodów osobistych. Przemieszczanie ludności w okresie 01.01.2024-31.12.2024 r. – zameldowania 168 osób, wymeldowania 95 osób.

Organem stanowiącym w gminie jest Rada Gminy Borzytuchom, która liczy 15 radnych. Organem wykonawczym jest Wójt Gminy, który wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy w Borzytuchomiu.

Na terenie gminy Borzytuchom funkcjonują 3 jednostki organizacyjne:

- Gminna Biblioteka i Ośrodek Kultury w Borzytuchomiu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu,
- Zespół Szkół w Borzytuchomiu.

Gmina jest pełnoprawnym udziałowcem Zakładu Zagospodarowania Odpadów Sierzno Sp. z o.o. , którego kapitał komunalny stanowi 100%.

W roku 2023 gmina była członkiem 3 stowarzyszeń:

- Związku Gmin Pomorskich z siedzibą w Gdańsku, na podstawie uchwały Rady Gminy Nr VIII/79/15 z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie przystąpienia gminy Borzytuchom do Związku Gmin Pomorskich w charakterze partnera,
- Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Pojezierze Bytowskie” z siedzibą w Łupawsku, na podstawie uchwały Rady Gminy Borzytuchom Nr XXV/164/09 z dnia 16 października 2009 r. w sprawie przystąpienia gminy Borzytuchom do stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Pojezierze Bytowskie” jako członek zwyczajny,

- Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Dorzecze Słupi” z siedzibą w Krzynie, na podstawie uchwały Nr XXVIII/231/13 z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie przystąpienia gminy Borzytuchom do stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Dorzecze Słupi”, z siedzibą w Bytowie, ul. Podzamcze 34, w charakterze członka zwyczajnego.

Rysunek 1. Mapa gminy Borzytuchom

Źródło: borzytuchom.pl

Tabela nr 1. Wykaz miejscowości gminy Borzytuchom

Lp	Miejscowość	Liczba mieszkańców
1.	Borzytuchom	1387
2.	Krosnowo	198
3.	Niedarzyno	319
4.	Osieki	254
5.	Struszewo	231
6.	Chotkowo	226
7.	Dąbrówka	673
8.	Jutrzenka	250
9.	Ryczyn	29
10.	Kamieńc	23

Źródło: USC Borzytuchom

2. PROBLEMY I WYZWANIA SPOŁECZNE NA TERENIE GMINY.

Strategia Rozwoju Gminy Borzytuchom na lata 2023 – 2030 została opracowana zgodnie z zasadami wielowymiarowej i długofalowej koncepcji rozwoju jednostek samorządu terytorialnego. Strategia stanowi kluczowy program pozwalający wdrażać rozwiązania wykorzystujące wewnętrzny i zewnętrzny potencjał gminy. Służy ona również marginalizacji negatywnych zjawisk występujących w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Perspektywa obowiązywania niniejszej Strategii określona została na rok 2030. Pozwoliło to na zdefiniowanie długoterminowego kształtu polityki rozwoju gminy. Okres ten pozwala również zapewnić ciągłość kierunków działań zaplanowanych do realizacji w gminie. Koncepcja rozwoju gminy Borzytuchom składa się z założeń o różnym poziomie szczegółowości (wizja, misja, cele różnego poziomu oraz kierunki działań). Połączenie długoterminowości, wieloaspektowości oraz rozbudowanego systemu realizacji działań pozwoliło na opracowanie wielowymiarowej, spójnej i realnej do wdrożenia koncepcji rozwoju gminy Borzytuchom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Borzytuchom w diagnostycznej części pokazuje, że wśród problemów społecznych, które w szczególności powinny precyzować cele i kierunki działań związanych z deinstytucjonalizacją w Gminie jest przesłanka korzystania z pomocy społecznej. Instytucją wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Borzytuchom jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS). Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. Analiza danych dostępnych w dokumentach strategicznych, sprawozdaniach, raportach, które przygotowuje m.in. GOPS, pozwala jasno sprecyzować grupę odbiorców:

osoby z niepełnosprawnościami,

osoby starsze,

rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami,

osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym,

osoby w kryzysie bezdomności,

które planujemy objąć wsparciem w ramach DI.

Powyższe grupy są również ujęte jako priorytetowe w Regionalnym Planie Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim na lata 2023-2025. Analiza i diagnoza wyzwań społecznych dotyczących poszczególnych grup odbiorców została dokonana na podstawie danych ze sprawozdań i analizy dokumentów GOPS.

2.1.1. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, OSOBY STARSZE

Osoby z niepełnosprawnościami nierzadko mierzą się w codziennym funkcjonowaniu z trudnościami, takimi jak bariery architektoniczne, techniczne oraz w komunikowaniu się, przez co uczestnictwo osób ich doświadczających w życiu społecznym jest utrudnione. Ponadto jednym z częściej doświadczanych problemów jest niedostatek środków finansowych oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji. Wyzwanie stanowi też aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, zarówno biernych zawodowo, jak i bezrobotnych, w tym zarejestrowanych w urzędzie pracy.

Gmina Borzytuchom mając na celu realizację działań związanych z wyzwaniami dotyczącymi osób z niepełnosprawnościami oferuje usługi opiekuńcze, pomoc Asystenta Osobistego Osoby z Niepełnosprawnością, opiekę wytchnieniową czy pracę socjalną. Dane liczbowe w tym zakresie ukazano poniżej.

Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z usług pomocy społecznej na terenie Gminy Borzytuchom				
Rok	2021	2022	2023	2024
Warsztaty Terapii Zajęciowej	5	5	5	5
Domy Pomocy Społecznej	1	4	1	3
Zwykłe usługi opiekuńcze	2	3	1	0
Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością	0	0	0	8
Opieka wytchnieniowa	0	0	0	5
Praca socjalna	24	21	27	31

Źródło: dane GOPS Borzytuchom

Z danych zawartych w powyższej tabeli wyraźnie widać wzrost zapotrzebowania na usługi związane ze wsparciem osób z niepełnosprawnością w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Świadectwem tego jest wzrost usługi Asystenta Osobistego Osoby z Niepełnosprawnością. W Domach Pomocy Społecznej liczebność osób z niepełnosprawnością jest zbliżona i nie zauważa się wysokich wahań. Wyzwanie stanowi aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, zarówno biernych zawodowo, jak

i bezrobotnych, w tym zarejestrowanych w urzędzie pracy. Warto też zwrócić uwagę na rosnącą liczbę osób korzystających z opieki wytechnieniowej. Wskazuje to na zwiększenie potrzeb w tym zakresie i innych usług w przyszłości. Zasadne więc wydaje się poszerzenie skali usług dla osób z niepełnosprawnościami.

Wyzwania społeczne

Dokonane analizy i diagnozy na podstawie danych GOPS w zakresie kwestii związanych z osobami z niepełnosprawnością wskazały wyraźny wzrost zapotrzebowania na usługi związane ze wsparciem tych osób w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Świadectwem tego jest wzrost świadczonych usług opiekuńczych, usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością czy opieki wytechnieniowej. Wskazuje to na zwiększenie potrzeb w tym zakresie i innych usług w przyszłości. Należy też wzmocnić działania dla rodzin osób z niepełnosprawnościami, a także dla ich opiekunów – w formie np. kursów, szkoleń, grup wsparcia i innych działań służących wzmocnieniu wiedzy i kompetencji w obszarze pomocy i wsparcia osobie z niepełnosprawnościami.

Seniorzy z różnych względów są bardziej narażeni na samotność i izolację społeczną niż inne grupy wiekowe. Dotyczy to zwłaszcza kobiet, których długość życia jest dłuższa niż mężczyzn. Kobiety częściej też stają się klientkami GOPS. Po śmierci współmałżonka oraz usamodzielnieniu się dzieci, osoba starsza pozostaje sama w miejscu zamieszkania. Nie mając żadnego obowiązku społecznego (np. nauka, praca) oraz oparcia w rodzinie czy w otoczeniu sąsiedzkim, w obliczu rosnących problemów zdrowotnych, barier finansowych oraz malejących kontaktów społecznych, może stracić sens życia, popaść w depresję.

Warto również wskazać, że sytuacja materialna wielu osób starszych jest trudna. Minimalna emerytura rolnicza lub pracownicza, a w bardziej skrajnych sytuacjach, gdy osoba nie wypracowała prawa do emerytury, renta rodzinna, renta socjalna lub inne świadczenia z pomocy społecznej, mogą okazać się nie wystarczające do pokrycia kosztów życia, zwłaszcza w sytuacji problemów zdrowotnych i rosnących wydatków na leki i wizyty u lekarzy.

Czynnikiem, który wpływa na konieczność objęcia osób wsparciem w codziennym funkcjonowaniu, może być wiek. Według WHO, starość zaczyna się wraz z 60 rokiem życia i można ją podzielić na trzy etapy: do 74 r.ż. trwa wczesna starość, w przedziale 75-89 lat jest starość pośrednia (lub wiek podeszły), zaś od 90 r.ż. można już mówić o długowieczności lub późnej starości. Jednak pierwsze zmiany biologiczne, które oznaczają początek starości, zaczynają się w organizmie ludzkim już po czterdziestce. To wtedy słabnie zdrowotność oraz obniża się sprawność,

rośnie zagrożenie przewlekłą chorobą i niepełnosprawnością. W wieku starszym te zmiany się nasilają – spada stężenie hormonów, spowalniają się funkcje poznawcze, motoryczne i pamięć, zaś występujące schorzenia dotyczą najczęściej układu krążenia (choroba wieńcowa, nadciśnienie), zmian nowotworowych, cukrzyca typu 2 i choroby układu kostno-stawowego. Osłabieniu ulega system immunologiczny, zdolność regeneracji po wysiłku oraz przystosowywanie się organizmu do zmiennych warunków.

Tendencje demograficzne są jedną z przyczyn rosnącego popytu usług opiekuńczych i zdrowotnych świadczonych na rzecz osób w wieku senioralnym.

Osobom starszym dedykowane są usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, a także opieka asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami czy opieka wytchnieniowa. Obrazuje to poniższa tabela.

Dane statystyczne oraz ich analiza:

	Liczba		mieszkańców		60+			
Poszczególne lata	2021		2022		2023		2024	
Liczba mieszkańców ogółem	3423		3501		3526		3590	
Wiek przedprodukcyjny	874		908		905		891	
Wiek produkcyjny	2083		2104		2112		2156	
Wiek poprodukcyjny oraz % w stosunku do łącznej liczby mieszkańców	466	13,61%	489	13,97%	509	14,44%	543	15,13%

Źródło: dane uzyskane z USC Borzytuchom

Liczba	mieszkańców		60+ w podziale		na płeć			
Rok	2021		2022		2023		2024	
Liczba mieszkańców 60+	466		489		509		543	
w tym: kobiety	293	62,88%	311	63,60%	319	62,67%	332	61,14
mężczyźni	173	37,12%	178	36,40%	190	37,33%	211	38,86%

Źródło: dane uzyskane z USC Borzytuchom

Odsetek osób w wieku senioralnym stanowi średnio 13-15 % wśród wszystkich osób w Gminie Borzytuchom. Powyższe dane pokazują niewielki, ale jednak wzrost liczby seniorów, którym pomoc zewnętrzna wydaje się niezbędna.

Seniorzy z różnych względów są bardziej narażeni na samotność i izolację społeczną niż inne grupy wiekowe. Dotyczy to zwłaszcza kobiet, których długość życia jest dłuższa niż mężczyzn. Po śmierci współmałżonka oraz usamodzielnieniu się dzieci, osoby starsze pozostają same w miejscu zamieszkania. Osoby przewlekle chorujące oraz osoby starsze i ich rodziny często w większym stopniu niż inni członkowie społeczności lokalnej narażone są na ubóstwo i wykluczenie.

Warto wspomnieć, iż w 2021 roku opracowana została przez Gminę Borzytuchom Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument zakładający długoterminowe wyzwania i zasady dotyczące działań na rzecz tej grupy wiekowej. Aktualna sytuacja w Gminie pokazuje, iż kierunki działania rozpoczęte w 2021 roku w dalszym stopniu warunkują przyszłe działania, które powinny być podejmowane. Z dokumentu wynikają również obszary, na których Gmina powinna się skupić w kolejnych latach. Te obszary to:

- zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców na rzecz środowiska lokalnego poprzez tworzenie warunków sprzyjających włączeniu mieszkańców w aktywność społeczną (promowanie i wspieranie inicjatyw integrujących różne grupy społeczne zwłaszcza dla seniorów i osób niepełnosprawnych),
- wzmocnienie roli rodziny poprzez wspieranie rodzin z osobą niepełnosprawną, starszą oraz osób samotnych (zagospodarowanie czasu wolnego osobom niepełnosprawnym i samotnym, wspieranie rozwoju usług społecznych, zapewnienie opieki w miejscu zamieszkania).

Gmina Borzytuchom mając na celu realizację działań związanych z wyzwaniami dotyczącymi osób w starszym wieku oferuje szereg usług społecznych, takich jak możliwość przebywania w Domach

Pomocy Społecznej. Ponadto dostępna jest też usługa Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej, opieka wytechnieniowa, czy praca socjalna. Dane liczbowe wskazano poniżej.

Liczba seniorów korzystających z usług pomocy społecznej na terenie Gminy Borzytuchom				
Rok	2021	2022	2023	2024
Domy Pomocy Społecznej	1	4	1	3
Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej	0	0	0	8
Opieka wytechnieniowa	0	0	0	5
Praca socjalna	14	21	16	24

Źródło: dane GOPS Borzytuchom

Powyższe dane wykazują, że zapotrzebowanie na usługi skierowane do seniorów rośnie. Seniorzy są grupą bardzo aktywną, chętnie uczestniczącą w dedykowanych im wydarzeniach, więc zwiększenie działań w tym obszarze spotkałoby się z dużym zainteresowaniem. Wzrost zainteresowania zauważa się też w przypadku usługi Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej oraz innych potrzeb związanych z samotnością i izolacją społeczną.

Wyzwania społeczne

Starzenie się społeczeństwa to proces polegający na wzroście liczby osób w starszym wieku i ich udziału w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby i udziału osób młodych w ogólnej liczbie ludności. Proces ten obserwowany jest powszechnie. Na terenie Gminy Borzytuchom także obserwuje się to zjawisko.

Dokonane analizy i diagnozy w zakresie kwestii związanych z osobami w wieku starszym wskazały wzrost zainteresowania a zarazem wzrost potrzeb wsparcia w miejscu zamieszkania. Rośnie zainteresowanie usługami takimi jak usługi opiekuńcze, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, opieka sąsiedzka czy klub seniora. Analiza danych w przypadku usług całodobowych wskazuje również na tendencję wzrostową. W związku z tym zasadne wydaje się podejmowanie skutecznych działań w celu rozszerzenia oferty pomocowej w środowisku zamieszkania.

2.1.2 OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI

Bezdomność jest najdotkliwszą formą wykluczenia społecznego. W okolicznościach, w których osoby już znajdują się w kryzysie bezdomności można minimalizować poprzez właściwie realizowaną pracę socjalną i poradnictwo co może doprowadzić do usamodzielnienia i wyjścia z kryzysu bezdomności.

W świetle obowiązujących przepisów do udzielenia pomocy osobie bezdomnej zobowiązana jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały (art. 101 ust. 2 ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej). Udzielenie schronienia jest zadaniem gminy o charakterze obowiązkowym.

Dane o osobach bezdomnych w Gminie Borzytuchom zostały przygotowane w oparciu o dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Analizie poddano 4 ostatnie lata 2021-2024. Poniższe zestawienie wskazuje, iż na przełomie analizowanego okresu nie zauważa się wysokich zmian pod względem ilości osób w kryzysie bezdomności w Gminie Borzytuchom. W 2021 roku ze schronisk skorzystały 2 osoby, w 2022 roku również 2 osoby, a w 2023 i 2024 roku już po 3 osoby. Na rzecz tej grupy klientów świadczona jest także praca socjalna, co również wykazano w poniższym zestawieniu.

Liczba osób w kryzysie bezdomności korzystających z usług pomocy społecznej na terenie Gminy Borzytuchom				
Rok	2021	2022	2023	2024
Liczba osób, które korzystały z pomocy społecznej z powodu bezdomności	5	2	4	4
Schroniska dla bezdomnych w tym z usługami opiekuńczymi	2 1	2 1	3 1	3 1
Praca socjalna	8	11	17	17

Źródło: dane GOPS Borzytuchom

Analizując sytuację osób bezdomnych na przełomie ww. 4 lat, można zauważyć kilka podstawowych cech. Na przestrzeni ostatnich 4 lat są zauważalne zmiany pod względem ilości osób bezdomnych z terenu Gminy Borzytuchom. Osób bezdomnych bądź zagrożonych wykluczeniem z powodu bezdomności jest jednak więcej, co wynika z różnych sytuacji życiowych. Ponadto ilość osób kierowanych do schronisk pozostaje na podobnym poziomie.

Wyzwania społeczne

Dokonane analizy w zakresie kwestii związanych z osobami w kryzysie bezdomności wskazały, że gmina realizuje ustawowy obowiązek zapewnienia schronienia i wyżywienia. Oferowane usługi schronienia, oferta aktywizacji społeczno-zawodowej czy pracy socjalnej jest w odpowiedni sposób zaplanowana do występujących potrzeb. Niezbędne jest bieżące monitorowanie i wdrażanie działań profilaktycznych. Wyzwaniem dla gminy jest zapobieganie zjawisku bezdomności oraz wsparcie na każdym etapie zagrożenia bezdomnością.

Na terenie gminy nie ma oferty związanej z mieszkaniami wspomagаныmi i treningowymi z koszykiem usług, co umożliwiłoby osobom w kryzysie zagrożenia bezdomnością usamodzielnienie się.

2.1.3. OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Zgodnie z definicją zawartą w podręczniku deinstytucjonalizacji osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, można rozumieć jako osoby dorosłe, które doświadczają:

- zaburzeń psychicznych (m.in.: osoby z depresją, zaburzeniami lękowymi, schizofrenią, chorobą dwubiegunową, zaburzeniem osobowości, zaburzeniem żywienia)
- niepełnosprawności intelektualnej (w stopniu lekkim i średnim). Wyklucza się jednak niepełnosprawność spowodowaną otępieniem (choroba Alzheimera).
- uzależnień.

Trudno jest precyzyjnie podać liczbę osób będących w kryzysie psychicznym na terenie Gminy Borzytuchom.

Liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego korzystających z usług pomocy społecznej z terenu Gminy Borzytuchom

Rok	Wykonawca	2021	2022	2023	2024
Domy Pomocy Społecznej	cała Polska	1	1	1	1
Program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej	GOPS Borzytuchom	0	0	0	2
Opieka Wytchnieniowa	GOPS Borzytuchom	0	0	0	1
Warsztaty terapii Zajęciowej	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bytowie	5	5	5	5

Źródło: dane GOPS Borzytuchom

Analiza dostępnych danych, zebranych w instytucjach działających na terenie Gminy Borzytuchom pozwoliła ustalić, że na jej terenie nie funkcjonują Zakłady Aktywności Zawodowej, WTZ oraz CIS-y. Mieszkańcy chcący skorzystać z WTZ-ów kierowani są do Warsztatów Terapii Zajęciowej w Bytowie. Można zauważyć wzrost zainteresowania tą formą usługi wśród osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

Analiza dostępnych danych wykazała także, iż osoby w kryzysie zdrowia psychicznego korzystają również z szeregu innych usług. W przypadku analizowanej grupy osób w kryzysie zdrowia psychicznego rosnące potrzeby zauważa się także w przypadku usługi Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej, czy opieki wytchnieniowej. Dane te wskazują, iż w przyszłości zapotrzebowanie na tę usługę będzie wzrastać. Szereg osób z terenu gminy Borzytuchom korzysta z zajęć Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Wyzwania społeczne

Dokonane analizy w zakresie kwestii związanych z osobami w kryzysie zdrowia psychicznego wskazały, iż na terenie Gminy Borzytuchom w szybkim tempie rośnie liczba osób korzystających z w/w placówek. Wyzwaniem dla gminy jest podjęcie działań w zakresie tworzenia miejsc w placówkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi takich jak mieszkania chronione czy wspomagane. Analiza dostępnych danych wykazała także, iż osoby w kryzysie zdrowia psychicznego korzystają z szeregu innych usług. Szczególnie widoczne zapotrzebowanie jest w przypadku Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej a także specjalistycznych usług opiekuńczych, gdzie w badanym okresie wzrosła liczba osób korzystających, w tym w szczególności dzieci. Sugeruje to, iż w przyszłości zapotrzebowanie na tę usługę będzie w dalszym ciągu wzrastać.

2.1.4 DZIECI I RODZINY

Rodzina rozumiana jest jako podstawowa komórka społeczna oraz naturalne środowisko rozwoju wszystkich jej członków. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtuje się osobowość dziecka. Rodzina oddziałuje na dziecko przekazując mu system wartości oraz tradycje. Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze niosą ze sobą wiele skutków pozytywnych, ale niestety również i negatywnych, które przyczyniają się do rozpadu rodziny. Uzależnienia, choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, bezradność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wypadki losowe to główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Problemy występujące w rodzinie są złożone i wymagają interdyscyplinarnej współpracy. Pomocą rodzinom

uwikłanym w problemy przemocy zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny, osoby gdzie problemem jest alkohol pomaga Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pomocą socjalną, finansową zajmuje się GOPS.

Z tego też względu działania służb i instytucji powołanych do pracy na rzecz dobra rodziny i dziecka powinny być zintegrowane, a różnorakie formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej należy docenić i ciągle udoskonalać. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać, wspomagać aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Tabela. Liczba rodzin z dziećmi korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie Gminy Borzytuchom

Liczba rodzin z dziećmi korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie Gminy Borzytuchom				
Rok	2021	2022	2023	2024
Rodziny z dziećmi	48	64	40	40
w tym: rodziny z 1 dzieckiem	3	17	6	7
z 2 dzieci	15	16	7	9
z 3 dzieci	20	19	16	15
z 4 dzieci	5	8	8	7
z 5 dzieci	4	2	1	0
z 6 dzieci i więcej	1	2	2	2

Źródło: dane GOPS Borzytuchom

Analiza dostępnych materiałów źródłowych GOPS wykazuje, iż w badanych latach, a w szczególności 2023-2024 zauważalny jest stały poziom liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej.

Wnioskować można więc, że w przyszłości nadal będzie zwiększone zapotrzebowanie na usługi skierowane do rodzin z dziećmi. GOPS realizuje także wypoczynek letni dla dzieci w oparciu o współpracę z Kuratorium Gdańskim. Rodziny z dziećmi korzystają ze wsparcia w postaci programu „Posiłek w szkole i w domu”. Dane liczbowe: (2021 rok – 86, 2022 rok - 85, 2023 rok –68; 2024 rok – 70).

Tabela. Liczba rodzin z dziećmi korzystających z usług pomocy społecznej na terenie Gminy Borzytuchom

Liczba rodzin z dziećmi korzystających z usług pomocy społecznej na terenie Gminy Borzytuchom				
Rok	2021	2022	2023	2024
Asystent rodziny liczba przyznanych asystentur w danym roku	0	0	1	1
Liczba objętych rodzin asystenturą ogółem w danym roku	0	0	2	2
Liczba osób z problemami opiekuńczo- wychowawczymi	0	0	2	2
Praca socjalna	28	24	21	25

Źródło: dane GOPS Borzytuchom

Wyzwania społeczne

Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym problemów opiekuńczo-wychowawczych jest zadaniem gminy. Socjalizacja i wychowanie w rodzinie mają ogromne znaczenie i wpływ na późniejsze fazy życia dzieci. Rodziny wypełniające swoje funkcje prawidłowo, zapewniają dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i właściwego wypełniania ról społecznych w przyszłości. W rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych nie ma takich warunków.

Na podstawie dokonanej analizy i diagnozy w zakresie kwestii związanych z rodzinami i dziećmi wykazano rosnącą tendencję w kwestii problemów opiekuńczo-wychowawczych. Świadczy o tym wzrastająca liczba rodzin objętych asystenturą rodzin. Wskazuje to więc na dalszą konieczność oferowania usług w tym zakresie a jeśli zajdzie taka potrzeba zwiększania form wsparcia.

3. PODSTAWOWE ZASOBY GMINY BORZYTUCHOM DO WYKORZYSTANIA PRZY REALIZACJI USŁUG.

Mieszkańcy Gminy Borzytuchom w kwestii problemów społecznych mają możliwość korzystania z instytucji i organizacji samorządowych na szczeblu gminnym jak i powiatowym oraz placówek komercyjnych czy organizacji pozarządowych. Na terenie Gminy Borzytuchom nie ma schroniska, noclegowni, ogrzewalni dla osób w kryzysie bezdomności. Osoby w kryzysie bezdomności korzystają ze schronisk poza terenem gminy. Działają koła gospodyń wiejskich. Na terenie gminy znajdują się placówki oświaty, placówka służby zdrowia, ośrodek kultury, biblioteka. Na terenie Gminy Borzytuchom działa CARITAS przy parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa. Placówkami/instytucjami mieszczącymi się na terenach ościennych gmin, z którymi nawiązana jest współpraca na rzecz mieszkańców Gminy Borzytuchom są Warsztaty Terapii zajęciowej (Bytów) Domy Pomocy Społecznej (Lębork). Ponadto na podstawie umów Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje także ze schroniskiem dla osób w kryzysie bezdomności prowadzonym przez Towarzystwo Pomocy im. Brata Alberta w Słupsku.

Najważniejszymi dokumentami strategicznymi Gminy Borzytuchom są:

- Raport o stanie Gminy Borzytuchom za rok 2024 r.

Dodatkowo w Gminie obowiązuje wiele innych dokumentów dotyczących problemów społecznych i podejmowanych na ich rzecz rozwiązań, m.in.:

- Program Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem na lata 2023-2026 w Gminie Borzytuchom
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Borzytuchom na lata 2024-2030,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii na lata 2022 – 2025,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Borzytuchom na lata 2021 —2027 określa swoją misję i wytycza kierunki jej realizacji. Na bazie zdiagnozowanych problemów społecznych, ich przyczyn i skali, w oparciu o istniejące instytucje, organizacje i siły społeczne określa priorytety, formułuje długofalowe cele, określa narzędzia i instrumenty ich realizacji. W dokumencie tym sformułowano 3 cele główne i strategiczne:

1. Wzmocnienie roli rodziny

2. Ograniczanie zjawiska zagrożeń społecznych wśród mieszkańców Gminy Borzytuchom

3. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców na rzecz środowiska lokalnego

Dodatkowo każdego roku, Wójt Gminy Borzytuchom przedkłada Radzie Gminy, Raport o stanie Gminy Borzytuchom. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym stanowi on podsumowanie rocznych działań Wójta. Dokument ten nie jest sprawozdaniem finansowym z realizacji budżetu, jego rolą jest zasygnalizowanie najważniejszych działań realizowanych przez organ wykonawczy Gminy, którym jest Wójt.

Za realizację usług społecznych w gminie Borzytuchom z zakresu pomocy społecznej odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu. Realizuje zadania m.in. z systemu szeroko rozumianej pomocy społecznej (świadczenia pieniężne oraz świadczenia niepieniężne) oraz systemu wsparcia dziecka i rodziny. Ośrodek realizuje także wsparcie dla osób i rodzin w ramach programów rządowych, tj.:

- Program „Posiłek w szkole i w domu”,
- Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej – Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych,
- Opieka wytchnieniowa
- Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027

Opracowanie Lokalnego Programu Deinstytucjonalizacji usług społecznych dla gminy Borzytuchom na lata 2025 – 2032 jest także jednym z wielu kroków przybliżających przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu w Centrum Usług Społecznych.

Poniżej zostaną przedstawione z Raportu Gminy Borzytuchom za rok 2024r. dane dotyczące realizacji poniższych programów.

• Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Borzytuchom na lata 2021- 2025

Strategia jest wieloletnim dokumentem programowym i ma istotne znaczenie w planowaniu działań, których celem jest poprawa warunków życia mieszkańców, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym założeniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich

partnerów w obszarze polityki społecznej. Pomoc społeczna uzupełnia z założenia inne części systemów zabezpieczenia społecznego. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym. W ujęciu strategicznym pomoc społeczna w gminie nie koncentruje się jedynie na udzielaniu wsparcia materialnego. Nastawia się na wzmocnienie i aktywizację w rozwiązywaniu problemów osób i rodzin, poprzez podejmowanie różnego rodzaju działań ale przede wszystkim prowadzenie pracy socjalnej. Ścisłe współdziałanie ze wszystkimi podmiotami działającymi na terenie gminy oraz angażowanie środowiska lokalnego w rozwiązywanie problemów wzmacnia efektywność prowadzonej pracy socjalnej.

- **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030**

W związku ze zmianą przepisów Uchwałą Nr VI/39/24 Rady Gminy Borzytuchom z dnia 17 grudnia 2024 r. został przyjęty Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

Koordynatorem programu jest Zespół Interdyscyplinarny Gminy Borzytuchom. Realizatorami programu jest Zespół Interdyscyplinarny Gminy Borzytuchom we współpracy z instytucjami wchodzącymi w skład Zespołu.

W 2024 r. zespół obejmował swoim działaniem 10 rodzin, w tym 48 osób. W 2024 r. wszczęto 8 „Niebieskich Kart- A”. Komenda Powiatowa Policji założyła 4, oświata 4. W 4 rodzinach procedury kontynuowano z poprzedniego roku. W 2 rodzinach procedury wszczęto po raz kolejny. Zakończono 4 procedury: 2 z powodu ustania przemocy oraz 2 z powodu braku zasadności działań. 36 osób doświadczało przemocy w tym: 9 kobiet, 5 mężczyzn, oraz 22 dzieci. We wszystkich rodzinach osobą podejrzaną o stosowanie przemocy był mężczyzna. Do organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości przekazano informację o ponownym stosowaniu przemocy w jednej rodzinie.

W ramach realizacji zadań odbyło się 6 posiedzeń zespołu i 32 posiedzenia grup diagnostyczno - pomocowych. W 6 rodzinach po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy prowadzono monitoring polegający w szczególności na składaniu wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa, poradnictwie i udzielaniu wsparcia.

Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc domową, to m.in.:

- kierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- motywowanie do udziału w programie korekcyjno- edukacyjnym,
- zawiadomienie Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,

- złożenie wniosków do sądu o wgląd w sytuację rodziny,
- motywowanie do udziału w mitingach.

Formy pomocy udzielane osobom doświadczającym przemocy domowej, to m.in:

- pomoc niefinansowa w formie poradnictwa socjalnego,
- kierowanie ofiar przemocy do skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej,
- udzielanie wsparcia finansowego
- ochrona przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc wspólne zamieszkiwanie oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną.

• **Gminny Program Wspierania Rodziny**

W roku 2024 od miesiąca maja w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu zatrudniono asystenta rodziny na umowę zlecenia. Asystent rodziny swoją pracą obejmował dwie rodziny. Jedna zobowiązana do pracy z asystentem rodziny zgodnie z postanowieniem sądu, druga z powodów bezradności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo–wychowawczych.

Zgodnie z art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W pieczy zastępczej przebywa jedno dziecko, które zostało tam umieszczone z terenu gminy Borzytuchom, w związku z tym gmina zobowiązana jest współfinansować koszty pobytu w pieczy zastępczej, w 2024 r. była to łączna kwota 9.312,55 zł.

• **Program wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2024 r.”**

Rola Asystenta rodziny polega na wspieraniu rodziny, aby samodzielnie mogła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Asystent towarzyszy rodzicom we wprowadzeniu zmian w ich myśleniu oraz zachowaniu koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci. Nadrzędnym celem jego

pracy jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowanie dzieci.

W ramach Programu wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2024 r.” otrzymano środki przeznaczone na dofinansowanie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny. W roku 2024 w ramach programu wydatkowano kwotę na dofinansowanie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny w łącznej kwocie 1.731,70 zł.

- **Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla jednostek samorządu terytorialnego- edycja 2024**

Głównym celem Programu jest wprowadzenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla uczestników Programu:

- dzieci od ukończenia 2 roku życia do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz
- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, albo orzeczenie traktowane na równi z wymienionymi, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Jego celem jest wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

- **Program „Opieka wytchnieniowa” dla jednostek samorządu terytorialnego -edycja 2024**

Głównym celem programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami niepełnosprawnymi poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi wytchnieniowej. Dzięki temu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki będą mogły dysponować czasem dla siebie, który będą mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw.

Program jest realizowany w dwóch formach, **pobytu dziennego** (w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej) oraz w formie **pobytu całodobowego** (w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie – maksymalnie 14 dni).

- **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025**

Aktem regulującym polską politykę wobec alkoholu jest Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023r. poz. 2151). Ustawa ta wskazuje zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację na poszczególnych szczeblach administracji rządowej i samorządowej. Źródłem finansowania zadań ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi na poziomie gminnym są środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych. Wobec czego Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Borzytuchomiu na 2024 r. na realizację zadań otrzymała z budżetu gminy do wydatkowania kwotę 43.440,00 zł.

Wykonanie na dzień 31.12.2024 r. wyniosło: 41.070,63 zł.

Kwota ta została wydatkowana na poniższe działania:

- Psycholog zatrudniony na umowę zlecenia – 9.580 zł.
- Wynagrodzenie dla członków GKRPA – 5.627,28 zł.
- Opłaty za badanie biegłych, osób zgłoszonych do podjęcia leczenia odwykowego – 2.400 zł.
- Opłaty sądowe za procedurę leczenia odwykowego - 300 zł.
- Obóz sportowo – profilaktyczny – 3.000 zł.
- Działania profilaktyczne zgodne z zadaniami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, realizowane przez Zespół Szkół w Borzytuchomiu, sołectwa, Przedszkole Samorządowe w Borzytuchomiu, Kluby Sportowe, Stowarzyszenia z terenu Gminy Borzytuchom na łączną kwotę – 20.163,35 zł.

- **Program Fundusze Europejskie na pomoc żywnościową 2021-2027 Program 2024**

Celem programu jest zapewnienie najuboższym mieszkańcom Polski pomocy żywnościowej oraz uczestnictwa w działaniach w ramach środków towarzyszących, a jej celami szczegółowymi są:

- organizacja i koordynacja sieci dystrybucji pomocy żywnościowej składającej się z organizacji partnerskich lokalnych, zwanych dalej OPL, zgodnie z wytycznymi IŻ,

- racjonalne zagospodarowanie artykułów spożywczych otrzymanych z OPO oraz z innych źródeł, na potrzeby udzielania pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym,
- przekazanie artykułów spożywczych osobom zakwalifikowanym do otrzymania pomocy żywnościowej zgodnie z wytycznymi IZ,
- prowadzenie działań w ramach środków towarzyszących wśród osób najbardziej potrzebujących zakwalifikowanych do objęcia pomocą żywnościową, mających na celu włączenie społeczne.

Z pomocy żywnościowej w 2024 r. w ramach realizowanego Podprogramu 2024 skorzystało 312 osób z terenu Gminy Borzytuchom, których dochód nie przekraczał 265% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej, tj. 2 056,40 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1 590,00 zł, dla osoby w rodzinie. Łącznie w czterech wydaniach w 2024 r. przekazano 1787 paczek żywnościowych ww. osobom.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. PLANOWANE CELE I DZIAŁANIA, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA, REZULTATY

Zrealizowanie założeń planu deinstytucjonalizacji Gminy Borzytuchom wymaga wyznaczenia szczegółowych celów i działań w poszczególnych obszarach problemowych.

Cele Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2025-2032 w Gminie Borzytuchom są następujące:

- określenie kierunków rozwoju usług społecznych, usług zdrowotnych oraz deinstytucjonalizacji na poziomie lokalnym,
- powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych z lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji,
- skoordynowanie działań podejmowanych przez różne podmioty na terenie gminy przy uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

Obszary interwencji zostały określone z uwzględnieniem zarówno uwarunkowań strategicznych i programowych w zakresie deinstytucjonalizacji.

Są to:

- I Osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze
- II Osoby w kryzysie bezdomności
- III Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
- IV Dzieci i rodzina

W ramach każdego obszaru interwencji określono planowane działania, rezultaty, odbiorców, realizatorów oraz możliwe źródła finansowania.

Osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze :

Rezultaty	Kierunki działań	Odbiorcy	Realizatorzy	Źródła finansowania
- poprawa jakości życia osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu - zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla osób wymagających wsparcia	- działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie opiekuńczo-mieszkalne, - rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna faktycznego osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, takich jak opieka wytchnieniowa, zajęcia praktyczne, wymiana doświadczeń, - kompleksowe wsparcie osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, służące zapobieganiu umieszczaniu w placówkach całodobowych, poprzez zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, poradnictwa specjalistycznego, usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, usług sąsiedzkich, teleopieki, - rozwój dziennych form pobytu dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu takich jak np. kluby seniora, dzienne ośrodki wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami - wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze treningowym i wspomagającym, z pakietem usług dla osób starszych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami - podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku	- osoby starsze - osoby z niepełnosprawnościami, - osoby wymagające wsparcia ze względu na chorobę, - otoczenie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, tj. opiekunowie oraz rodziny, - kadra i personel świadczący usługi społeczne	- instytucje kultury, - podmioty działające w sferze pomocy społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy.	- budżet gminy, - środki publiczne krajowe, - Program regionalny Fundusze Europejskie dla Pomorza

Osoby w kryzysie bezdomności:

Rezultaty	Kierunki działań	Odbiorcy	Realizatorzy	Źródła finansowania
- Wsparcie osób doświadczających bezdomności - Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej - Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością	- zapewnienie osobom w kryzysie bezdomności partycypacji w budowaniu i rozwoju systemu wsparcia oraz w usamodzielnianiu przez powoływanie formalnych lub nieformalnych grup/organów o charakterze konsultacyjno-doradczym, w skład których wchodziłoby, oprócz przedstawicieli samorządu lokalnego, przedstawiciele usługodawców niepublicznych, instytucji spoza sektora pomocy społecznej oraz osoby doświadczające bezdomności (obecnie lub w przeszłości). - rozwój mieszkalnictwa wspieranego, w tym również uregulowanie ustawowe, wraz z koszykiem usług dla osób w kryzysie bezdomności; - opracowanie i wdrożenie rozwiązań mieszkaniowych dla osób zagrożonych bezdomnością oraz wychodzących z kryzysu bezdomności, wymagających wsparcia w utrzymaniu mieszkania, - podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr udzielających wsparcia osobom w kryzysie bezdomności, zwłaszcza wsparcia świadczonego w mieszkaniach; - praca socjalna z osobami z osobami usamodzielniającymi się;	- osoby w kryzysie bezdomności, - osoby zagrożone bezdomnością - osoby wymagające wsparcia ze względu na chorobę, - kadra i personel świadczący usługi społeczne	- podmioty działające w sferze pomocy społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy.	- budżet gminy, - środki publiczne krajowe, - Program regionalny Fundusze Europejskie dla Pomorza

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Rezultaty	Kierunki działań	Odbiorcy	Realizatorzy	Źródła finansowania
- Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	- zwiększenie poziomu realizacji usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi - wzmocnienie ścieżek wsparcia osób w kryzysie psychicznym w ramach istniejącego systemu reintegracji społeczno-zawodowej - rozwój zintegrowanych usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym - rozwój mieszkań wspomaganych z koszykiem usług społecznych - rozwój usług społecznych wspierających rodziny z dziećmi z zaburzeniami psychicznymi	- osoby w kryzysie zdrowia psychicznego - osoby z niepełnosprawnościami - kadra i personel świadczący usługi społeczne	- podmioty działające w sferze pomocy społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy.	- budżet gminy, - środki publiczne krajowe, - Program regionalny Fundusze Europejskie dla Pomorza

Dzieci i rodzina

Rezultaty	Kierunki działań	Odbiorcy	Realizatorzy	Źródła finansowania
- Zapewnienie rodzinom doświadczającym trudności dostępu do kompleksowego wsparcia - wzmocnienie kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci - stworzenie dzieciom i młodzieży warunków do wszechstronnego rozwoju	- działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym działania edukacyjne, profilaktyczne oraz interwencyjne, - wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych z pakietem usług dostosowanych do potrzeb osób opuszczających pieczę zastępczą, a także wdrażanie innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, - rozwój usług na rzecz osób i rodzin w zakresie rozwoju ich zainteresowań, aktywności społecznej, sportowej, edukacyjnej, a także organizacji czasu wolnego, - kompleksowe wsparcie rodzin z dziećmi, w tym przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, np. poprzez pracę socjalną, asystenturę rodzinną, terapię, działania edukacyjne, poradnictwo specjalistyczne oraz rodziny wspierające - działania dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, poprzez wyposażenie i działalność świetlic wiejskich	- osoby zagrożone uzależnieniami, - rodziny z dziećmi, w tym doświadczające trudności opiekuńczo – wychowawczych - osoby doświadczające przemocy domowej	- podmioty działające w sferze pomocy społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy - instytucje kultury	- budżet gminy, - środki publiczne krajowe,

III. MONITORING I EWALUACJA

Monitorowanie wdrażania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Borzytuchom 2025-2032 odbywać się będzie w sposób zapewniający uzyskiwanie systematycznych informacji o poziomie realizacji planowanych działań. Informacje obejmą również elementy wpływające na koszty realizacji Planu, z uwzględnieniem źródeł finansowania. Monitoring powinien polegać na systematycznym przeglądzie działań związanych z realizacją Planu oraz przygotowywania sprawozdania z postępów. Działania będą realizowane w sposób spójny i skoordynowany z działaniami w zakresie monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Borzytuchom, tak aby zapewnić spójność zarządzania w oparciu o obydwa dokumenty.

W oparciu o wyniki monitoringu będą przedstawione rekomendacje, co do konieczności dokonywania zmiany Planu. Celem ewaluacji jest dostarczenie nie tylko bieżących informacji na temat stanu realizacji Planu, lecz przede wszystkim ocena rzeczywistych efektów podejmowanych działań. Badania ewaluacyjne prowadzone będą w trakcie ich realizacji oraz po ich zakończeniu. Działania ewaluacyjne będą mieć charakter ustawiczny, a więc będą realizowane przez cały okres wdrażania dokumentu.